

УДК: 342:35.075:004:061.1ЕС

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.4.5>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Бучинська А.Й.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правознавства
Поліського національного університету
ORCID: 0000-0001-6348-299X
e-mail: anna.buczynska69@gmail.com*

Бучинська А.Й. Правове забезпечення цифровізації публічного адміністрування в Європейському Союзі.

У статті здійснено детальний аналіз процесу правового забезпечення цифровізації публічного адміністрування в Європейському Союзі, зокрема етапів розвитку електронного урядування та впливу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на трансформацію відносин між державою та громадянами. Особлива увага приділяється історичним етапам становлення і подальшого розвитку нормативно-правової бази, що регулює цифровізацію, зокрема доповіді Бангемана 1994 року, ініціативі «e-Europe», Лісабонській стратегії, а також основним стратегічним ініціативам, зокрема «Плану дій e-Europe 2002» та «e-Europe 2005». Цифровізація розглядається як ключовий чинник, що сприяє підвищенню ефективності, прозорості та відкритості системи публічного адміністрування, а також зумовлює потребу в перегляді стратегічних орієнтирів розвитку Європейського Союзу шляхом адаптації нормативно-правової бази та інтеграції принципів сталого розвитку.

В ході дослідження розглянуто процес оновлення Лісабонської стратегії у 2005 році, що визначив три ключові напрями: залучення інвестицій, зростання на основі знань і створення якісних робочих місць. Серед важливих етапів зазначено прийняття стратегії «i2010» та підписання Таллінської декларації 2017 року, які встановили основні принципи розвитку електронного урядування в Європейському Союзі. Особлива увага приділяється ініціативам, пов'язаним із цифровими правами та принципами, що акцентують значення інклюзивності, соціальної інтеграції та захисту основних прав громадян у процесі цифрової трансформації.

Автором розглянуто сучасні базові документи, зокрема «Цифровий компас» та «Шлях до цифрового десятиліття», які окреслюють стратегічні орієнтири цифрової трансформації Європейського Союзу до 2030 року. Наголошується на важливості забезпечення цифрового суверенітету ЄС, розвитку цифрових компетенцій громадян і підприємств, а також інтеграції цифрових технологій у соціально-економічний розвиток ЄС. Особливу увагу приділено зміцненню цифрового суверенітету та забезпеченню рівного доступу до цифрових послуг, що є важливою складовою створення єдиного цифрового ринку та забезпечення соціальної інтеграції в умовах цифрової трансформації.

Ключові слова: цифровізація, інформаційно-комунікаційні технології, публічне адміністрування, електронне урядування, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія.

Buchynska A.Yo. Legal support for the digitalization of public administration in the European Union.

The article provides a detailed analysis of the legal framework supporting the digitalization of public administration in the European Union, particularly the stages of e-governance development and the impact of information and communication technologies (ICT) on the transformation of relations between the state and its citizens. Special attention is given to the historical stages of the formation and further development of the regulatory and legal framework governing digitalization, including the 1994 Bangemann Report, the «e-Europe» initiative, the Lisbon Strategy, and key strategic initiatives

such as the «e-Europe 2002 Action Plan» and «e-Europe 2005». Digitalization is seen as a key factor in enhancing the efficiency, transparency, and openness of the public administration system, as well as necessitating the revision of the EU's strategic development directions through the adaptation of the legal framework and integration of sustainable development principles.

The study examines the 2005 update of the Lisbon Strategy, which identified three key areas: attracting investment, knowledge-based growth, and the creation of jobs. Important milestones include the adoption of the «i2010» strategy and the signing of the 2017 Tallinn Declaration, which established the core principles of e-governance development in the EU. Special attention is given to initiatives related to digital rights and principles emphasizing inclusiveness, social integration, and the protection of citizens' fundamental rights during digital transformation.

The author discusses modern foundational documents such as the «Digital Compass» and the «Path to the Digital Decade», which outline the strategic goals for the EU's digital transformation by 2030. Emphasis is placed on ensuring EU digital sovereignty, developing digital competencies among citizens and businesses, and integrating digital technologies into the EU's socio-economic development. Particular focus is given to strengthening digital sovereignty and ensuring equal access to digital services, which are essential components of creating a unified digital market and promoting social integration in the context of digital transformation.

Key words: digitalization, information and communication technologies, public administration, e-governance, Council of the European Union, European Commission.

Постановка проблеми. Важко переоцінити значення цифровізації у сучасному світі, оскільки впровадження цифрових технологій забезпечує модернізацію, доступність, прозорість та ефективність різних сфер суспільного життя. Не становить винятку і сфера публічного адміністрування. На даному етапі, цифровізація створює необхідні умови та можливості для трансформації майже всіх процесів публічного адміністрування, зокрема надання органами публічної влади електронних послуг (надалі – е-послуги).

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (особливо Інтернету) в Європі в 90-х роках ХХ століття, відкрив можливості для модернізації публічного адміністрування, шляхом запровадження електронного урядування, яке мало забезпечити ефективну, прозору, доступну та зручну взаємодію між державою, громадянами, бізнесом і громадськими організаціями.

Стан опрацювання проблематики. Правове забезпечення процесів цифровізації в Європейському Союзі на сьогодні недостатньо комплексно відображене в українському науковому дискурсі, що зумовлює наявність фрагментарного підходу до дослідження відповідної проблематики. У зв'язку з цим автором було здійснено всебічний та системний аналіз нормативно-правового регулювання цифрової трансформації на рівні Європейського Союзу, з урахуванням основоположних актів первинного та вторинного права ЄС, стратегічних програмних документів, а також узагальнено науково-практичні підходи польських дослідників, які зробили значний внесок у формування доктринального підходу до аналізу даної проблематики у правовому полі країн-членів ЄС.

Метою статті є дослідити процес правового забезпечення цифровізації публічного адміністрування в Європейському Союзі.

Виклад основного матеріалу. Визначною віхою у формуванні політики в цій сфері стала подія, що відбулася в грудні 1993 року, коли Рада Європейського Союзу (надалі – Рада ЄС) на своєму засіданні в Брюсселі запросила групу експертів для підготовки доповіді про конкретні заходи, які мали б бути вжиті Співтовариством і державами-членами щодо розбудови інформаційної інфраструктури. Цю експертну групу, яка складалась з двадцяти осіб, очолив Мартін Бангеман, який на той час обіймав посаду комісара з питань промислової політики, інформаційних технологій та телекомунікацій у Європейській комісії. Результатом роботи цієї групи, було представлення в травні 1994 року доповіді Бангемана під назвою: «Європа та глобальне інформаційне суспільство. Рекомендації Раді Європейського Союзу» [1, с. 8]. В доповіді, зокрема йшлося про те, що «інформаційні та комунікаційні технології в усьому світі породжують нову промислову революцію». Ця революція, на думку експертів, є потужним джерелом нових можливостей для людського інтелекту та змінює способи організації роботи і суспільного життя. Вона водночас є викликом для урядів, що можуть використати інформаційно-комунікаційні технології для підвищення ефективності своєї діяльності, забезпечення прозорості управління та надання публічних послуг ближче до громадян з меншими витратами [2, с. 182].

Щоб надати висновкам із доповіді Бангемана більш практичного змісту, Європейському Союзу знадобилося кілька років цілеспрямованої роботи, тому їх реалізація відбулася лише наприкінці ХХ століття. Однією з головних ініціатив, прийнятих Радою ЄС в Кельні в червні 1999 року, було: «Ефективне використання інформаційних і комунікаційних технологій відіграє величезну роль у глобальній конкуренції». Тому першочерговим завданням для Європейського Союзу на найближчі роки став розвиток інформаційного суспільства, що потребувало подальших інвестицій, насамперед в інноваційні дослідження та освіту. У зв'язку з вищевикладеним, Рада ЄС схвально сприйняла ініціативу Європейської Комісії, представлену на зустрічі в Кельні, що стосувалася розвитку інформаційної інфраструктури під назвою «e-Europe». Її метою було перетворення Європи на повноцінне інформаційне суспільство. Для досягнення цієї мети Комісії було доручено терміново розробити план дій у сфері цифрового розвитку, який мав бути представлений вже в 2000 році. Цей крок став важливим поштовхом для формування Лісабонської стратегії, яка становила план розвитку Європейського Союзу на початок ХХІ століття.

Спеціальне засідання Ради ЄС, яке відбулося 23-24 березня 2000 року в Лісабоні, увійшло в історію як момент перезавантаження стратегічного бачення майбутнього ЄС. Основною метою Лісабонської стратегії було перетворити ЄС на найбільш конкурентоспроможну, динамічну та засновану на знаннях економіку у світі, яка б забезпечувала стає економічне зростання, створення якісних робочих місць та зміцнення соціальної єдності. Таким чином, стратегія визначила ключові завдання для переходу до економіки знань і формування інноваційного, цифрового суспільства в межах Європейського Союзу [1, с. 9].

Після Лісабонської зустрічі, у червні 2000 року, Рада ЄС на засіданні в Санта-Марія-да-Фейра ухвалила стратегічний документ «План дій e-Europe 2002 – Інформаційне суспільство для всіх», який було спрямовано на сприяння розвитку економіки, заснованої на знаннях, шляхом широкого впровадження цифрових технологій. Зазначеним планом передбачалося залучення інституцій Європейського Союзу, держав-членів, а також інших зацікавлених сторін до реалізації цілей і завдань в межах чітко визначеного терміну – до 2002 року. Рада ЄС, зокрема, наголосила на необхідності формування довгострокових стратегічних орієнтирів щодо забезпечення функціонування економіки знань. Одним із пріоритетів визначалося розширення доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, а також подолання цифрового розриву, що передбачало створення умов для рівного доступу до знань і цифрових ресурсів для всіх громадян Європейського Союзу [1, с. 9].

Прийняття Лісабонської стратегії у 2000 році означило початок нового етапу в еволюції правового забезпечення соціально-економічних процесів у межах ЄС, орієнтованого на побудову економіки, заснованої на знаннях, інноваціях та інформаційних технологіях. Стратегія визначила високі цілі, зокрема у сфері формування інформаційного суспільства, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого економічного зростання в межах обмеженого десятирічного періоду реалізації.

Однак п'ятирічний аналіз виконання положень Стратегії, здійснений Радою ЄС у березні 2005 року в Брюсселі, засвідчив неоднозначність досягнутих результатів. У висновках інституцій ЄС зазначено: «Через п'ять років після запровадження Лісабонської стратегії її баланс є неоднозначним. Окрім безсумнівного прогресу, є також недоліки та явні затримки». Однією з ключових проблем визнано розрив між задекларованими цілями та фактичними результатами, що значною мірою пояснюється: недостатньою гармонізацією правових норм та адміністративних процедур у державах-членах; повільним темпом внутрішніх реформ, які мали забезпечити досягнення стратегічних орієнтирів; обмеженим строком реалізації, що виявився надто коротким для глибоких структурних змін в економіці ЄС [1, с. 11].

З огляду на виявлені недоліки у реалізації Лісабонської стратегії, виникла об'єктивна необхідність у терміновому вжитті комплексних заходів для коригування стратегічного курсу розвитку Європейського Союзу. З цією метою було ініційовано перегляд стратегічних пріоритетів із акцентом на забезпечення сталого економічного зростання та створення нових робочих місць. Європейське співтовариство, з метою збереження конкурентоспроможності на глобальному рівні, зобов'язане забезпечити оновлення фундаментальних засад економічної ефективності, активізувати інноваційний потенціал та підвищити рівень соціальної згуртованості, зосереджуючи увагу на інтелектуальному ресурсі, інноваційних технологіях і раціональному використанні людського капіталу [3].

Відповідно до критичних аналітичних оцінок, реалізація Лісабонської стратегії потребувала нового політичного та правового імпульсу. Часткове виконання цієї функції взяло на себе Повідомлення Комісії Європейських Співтовариств від 19 листопада 2004 року, адресоване Раді ЄС та Європейському Парламенту під назвою «Виклики, з якими стикається європейське інформаційне суспільство після 2005 року». У зазначеному документі акцентовано на ключових положеннях Лісабонської стратегії, зокрема на її спрямованості щодо підготовки ЄС до викликів ХХІ століття, у межах яких інформаційно-комунікаційним технологіям (ІКТ) відводиться визначальна роль [1, с. 11].

У рамках подальшої реалізації цілей Лісабонської стратегії, спрямованої на трансформацію Європейського Союзу в економіку, засновану на знаннях та інноваціях, було ухвалено черговий програмний документ – «План дій e-Europe 2005 – Інформаційне суспільство для всіх», представлений на саміті Європейської Ради в Севільї у червні 2002 року. Зазначений План дій містив низку пріоритетних заходів, орієнтованих на спрощення доступу громадян держав-членів ЄС, а також суб'єктів підприємницької діяльності до новітніх поколінь інформаційно-комунікаційних технологій. Йдеться, зокрема, про широкосмуговий доступ до мережі Інтернет, впровадження мобільного зв'язку третього покоління (3G), а також цифрового телебачення. Водночас у документі акцентується на необхідності формування сприятливого інвестиційного клімату, створення нових сфер зайнятості, розвитку сучасних професій, а також на модернізації системи надання публічних послуг шляхом впровадження е-урядування та е-послуг. План дій e-Europe 2005 розглядається як інструмент реалізації структурної політики Європейського Союзу. У межах цієї політики особливе значення надається інтеграції інформаційних технологій у соціально-економічний розвиток держав-членів, посиленню конкурентоспроможності європейської економіки, а також підвищенню рівня життя громадян ЄС за допомогою цифрових інструментів [1, с. 10]. Таким чином, План дій e-Europe 2005 не лише деталізував практичні кроки в межах цифрової трансформації Європейського Союзу, але й відіграв ключову роль у зміцненні правових засад реалізації Лісабонської стратегії, забезпечивши її адаптацію до умов стрімкого розвитку цифрового середовища.

Значним етапом у процесі реформування правових і політичних засад соціально-економічного розвитку Європейського Союзу стало Повідомлення Європейської Комісії від 2 лютого 2005 року, підготовлене до чергового саміту Ради ЄС. Документ, що мав назву «Спільні дії для економічного зростання та зайнятості. Новий початок Лісабонської стратегії», став відправною точкою для ініціювання оновленої версії Лісабонської стратегії, спрямованої на посилення економічної інтеграції та модернізації структурної політики ЄС. У запропонованій стратегії були визначені три ключові напрями дій: 1) Формування Європи як більш привабливого простору для інвестицій і зайнятості; 2) Забезпечення зростання на основі знань та інновацій; 3) Стимулювання створення більшої кількості якісних робочих місць. Другий з наведених напрямів є безпосередньо пов'язаним із формуванням умов для розвитку інформаційного суспільства в межах Європейського Союзу, зокрема шляхом впровадження цифрових технологій, інноваційних практик і підвищення рівня цифрової компетентності громадян. На основі цього повідомлення Європейської Комісії керівні принципи оновленої Лісабонської стратегії були офіційно схвалені на засіданні Ради ЄС, яке відбулося 23-24 березня 2005 року в м. Брюсселі. У підсумковому документі зазначалося: «Існує нагальна потреба у відновленні Лісабонської стратегії та переорієнтації її пріоритетів на забезпечення економічного зростання та створення нових робочих місць. Європа має зміцнити основи своєї конкурентоспроможності, наростити потенціал зростання та підвищити продуктивність, забезпечуючи водночас соціальну згуртованість, з особливим акцентом на знання, інновації та ефективне використання людського капіталу». Таким чином, оновлення Лісабонської стратегії стало не лише реакцією на недостатню ефективність попередніх заходів, але й відображенням прагнення Європейського Союзу забезпечити цілісну, збалансовану модель розвитку, у центрі якої знаходяться інновації, цифровізація, соціальна інтеграція та правова модернізація інституційних механізмів управління [1, с. 12].

У червні 2005 року, в рамках оновленої Лісабонської стратегії, Європейською Комісією була представлена стратегія «i2010 – Європейське інформаційне суспільство для зростання та зайнятості», яка визначила інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) як ключовий чинник сталого економічного зростання, інноваційного розвитку та формування інформаційного суспільства в Європейському Союзі. Згідно з положеннями цього програмного документа, стратегічною метою Європейського Союзу є побудова глобального інформаційного суспільства, що передбачає

створення умов для функціонування відкритої, інклюзивної та конкурентоспроможної цифрової економіки. Одним із пріоритетних завдань нової ініціативи «i2010» було формування сприятливого правового, інституційного та економічного середовища для ефективної реалізації Плану дій «e-Європа», що становив невід’ємний елемент імплементації Лісабонської стратегії в частині цифрової трансформації Європейського Союзу [4].

Таким чином, у період з 1999 по 2010 рік Європейська Комісія послідовно реалізовувала політику цифрової трансформації публічного сектору, закладаючи інституційні та нормативні підвалини для побудови ефективного електронного урядування в державах-членах ЄС. Прийняті ініціативи та плани дій стали важливим інструментом досягнення цілей Лісабонської стратегії, сприяли посиленню інтеграції, координації дій на наднаціональному рівні та забезпечили умови для подальшого розвитку інформаційного суспільства в рамках Європейського Союзу.

Наступна стратегія розвитку ЄС – «Європа 2020» затверджена у 2010 році, у межах реалізації пріоритету «Розумне зростання – економіка, заснована на знаннях та інноваціях», передбачала впровадження низки заходів, спрямованих на: стимулювання інвестицій у наукові дослідження та інновації; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій як ключового чинника модернізації економіки; підвищення рівня цифрової грамотності населення; забезпечення широкого доступу до швидкісного Інтернету; створення умов для впровадження та поширення e-послуг, зокрема e-урядування, охорони здоров’я, освіти, електронної комерції тощо. Ці заходи інтегрувалися в ініціативу «Цифровий порядок денний для Європи», яка стала одним із ключових інструментів реалізації Стратегії «Європа 2020», спрямованої на формування єдиного цифрового ринку та побудову конкурентоспроможної, інклюзивної та стійкої цифрової економіки в межах Європейського Союзу [2, с. 182].

У межах реалізації Цифрового порядку денного для Європи було запроваджено два Плани дій з електронного урядування: перший: «Європейський план дій електронного урядування на 2011–2015 роки», другий: «План дій ЄС електронного урядування на 2016–2020 роки». Вказані документи визначали ключові напрями розвитку публічного адміністрування з урахуванням цифрової трансформації, а саме: модернізацію публічного адміністрування шляхом впровадження та широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); підвищення рівня транскордонної мобільності через створення сумісних цифрових державних сервісів, доступних громадянам незалежно від національної юрисдикції; забезпечення ефективних, доступних і якісних державних послуг шляхом спрощення електронної взаємодії між публічними адміністраціями та користувачами – громадянами і суб’єктами господарювання. Крім того, у Повідомленні Європейської Комісії щодо Стратегії єдиного цифрового ринку для Європи, підкреслюється, що цифровізація публічного адміністрування є ключовим чинником підвищення економічної конкурентоспроможності Європейського Союзу, а також необхідною передумовою повноцінного функціонування єдиного цифрового ринку ЄС [2, с. 182–183].

Наступним кроком, на шляху забезпечення цифровізації e-урядування в державах-членах ЄС, стало підписання 06 жовтня 2017 року Талліннської декларації про електронне урядування. Декларація була підписана міністрами країн-членів ЄС та країн Східного партнерства, включаючи Україну, і визначає ключові принципи та пріоритети для розвитку цифрових державних послуг у Європі. Основні положення Талліннської декларації включають: орієнтацію на користувача: надання державних послуг, що відповідають потребам громадян та бізнесу; цифрову єдність: забезпечення доступності цифрових послуг для всіх громадян, незалежно від їхнього місцезнаходження чи соціального статусу; відкритість та прозорість: покращення доступу до інформації та даних, що сприяє підвищенню довіри до державних інституцій; інтероперабельність: забезпечення сумісності інформаційних систем для ефективного обміну даними між різними органами влади; безпеку та конфіденційність: захист персональних даних та забезпечення безпеки цифрових послуг [5].

Подальшою подією у світі цифровізації e-урядування в ЄС є підписання 08 грудня 2020 року міністрами держав-членів Європейського Союзу Берлінської декларації про цифрове суспільство та цифровий уряд на основі цінностей. Вже сама назва документа свідчить про зміну парадигми розвитку електронного урядування в Європейському Союзі порівняно з попередніми концептуальними актами, які були зосереджені переважно на технічних аспектах інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема щодо забезпечення інклюзивності цифрового середовища для соціально вразливих категорій населення. Берлінська декларація була реакцією на низку ак-

туальних викликів, з якими зіткнувся Європейський Союз: криза верховенства права, посилення дезінтеграційних тенденцій, наслідки пандемії COVID-19, а також стрімкий розвиток цифрових технологій, який вимагав формування етичних стандартів їх застосування. У цьому контексті електронне урядування постало не лише як інструмент технічної модернізації адміністративних процесів, а як системна складова ціннісно-орієнтованої державної політики, що відповідає фундаментальним принципам Європейського Союзу [6, с. 39].

Берлінська декларація закріплює 7 ключових принципів: 1) Важливість і повага основних прав і демократичних цінностей; 2) Роль соціальної участі та цифрової інтеграції у формуванні цифрового світу; 3) Цифрові компетенції та навички; 4) Довіра та безпека у взаємодії з цифровою адміністрацією; 5) Цифровий суверенітет і взаємодія; 6) Людиноцентричні системи та інноваційні технології в державному секторі 7) Формування стійкого та сталого цифрового суспільства [7]. Ці принципи є основою для розвитку цифрового врядування в Європейському Союзі, спрямованого на захист демократичних цінностей, прав людини та соціальної справедливості в умовах цифрової трансформації.

У березні 2021 року Європейською Комісією було представлено стратегічний документ під назвою «Цифровий компас: європейський шлях у цифрове десятиліття», що окреслює орієнтири та цілі цифрового розвитку Європейського Союзу до 2030 року. Програма є ключовим елементом реалізації цифрового суверенітету ЄС, а також інструментом досягнення стратегічної автономії в цифровій сфері. Таким чином, «Цифровий компас до 2030 року» є не лише програмним документом, але й правовим і політичним орієнтиром для забезпечення комплексної цифрової трансформації в межах Європейського Союзу, яка має відповідати засадам сталості, інклюзивності та поваги до основоположних прав людини [8].

Орієнтованість цифрової трансформації Європейського Союзу на потреби громадян знайшла своє нормативне закріплення в Європейській декларації цифрових прав і принципів для цифрового десятиліття, проголошеній спільно Європейським парламентом, Радою ЄС та Європейською Комісією 23 січня 2023 року. Цей політичний документ визначає засадничі орієнтири, відповідно до яких цифрові технології та інновації мають розвиватися з урахуванням інтересів і благополуччя людини. Декларація формулює ключові принципи цифровізації, серед яких: сприяння солідарності та соціальній інтеграції, забезпечення рівного та зручного доступу до державних онлайн-послуг, заохочення активної участі громадян у цифровому публічному просторі, підвищення рівня безпеки у цифровому середовищі, а також забезпечення захисту прав і свобод людини з одночасним розширенням її цифрових можливостей [9]. Окремо підкреслюється необхідність забезпечення сталого розвитку в умовах цифрової трансформації. У розділі Декларації, присвяченому принципам «Солідарності та соціальної інтеграції», зазначено, що технології мають слугувати засобом єднання людей, а не поглиблення поділів у суспільстві, а цифрова трансформація повинна сприяти формуванню справедливого, інклюзивного суспільства та економіки в межах Європейського Союзу [10, с. 76].

У січні 2023 року також набув чинності програмний документ Європейського Союзу – Програма «Шлях до цифрового десятиліття» до 2030 року, який окреслює стратегічні засади цифрової трансформації ЄС у середньостроковій перспективі. У документі визначено ключові напрямки цифрового розвитку Союзу, а також сформульовано низку цілей — як загального, так і конкретного характеру, що охоплюють чотири головні цифрові напрями: цифрові навички, цифрова інфраструктура, цифровізація бізнесу та цифровізація публічних послуг. «Шлях до цифрового десятиліття» є інструментом реалізації бачення цифрового розвитку, орієнтованого на людину, в основі якого — повага до європейських цінностей, верховенства права, інклюзивності та сталого розвитку [11]. На відміну від підходів, зосереджених на інтересах великих цифрових корпорацій, дана програма спрямована на розширення цифрових можливостей громадян і підприємств Європейського Союзу та зміцнення його цифрового суверенітету.

Висновки. Розвиток цифрового врядування та формування інформаційного суспільства стали стратегічними пріоритетами Європейського Союзу з кінця XX століття. Починаючи з доповіді Бангемана (1994) та Лісабонської стратегії (2000), ЄС послідовно формував нормативну, інституційну та політичну базу для цифрової трансформації, зосереджуючи увагу на інноваціях, знаннях та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Ініціативи на кшталт «e-Europe», «i2010» та «Цифровий компас до 2030 року» окреслили етапи впровадження цифрових інструментів у публічне управління, бізнес та повсякденне життя громадян.

Особливу увагу приділено забезпеченню доступності цифрових послуг, подоланню цифрового розриву, розвитку електронного урядування, а також захисту основоположних прав людини в цифровому середовищі. Програмні документи ЄС останніх років (Берлінська декларація, Європейська декларація цифрових прав, Програма «Шлях до цифрового десятиліття») свідчать про перехід до людиноцентричного підходу, що поєднує технічний прогрес з дотриманням демократичних цінностей, соціальної інтеграції та сталого розвитку.

Таким чином, Європейський Союз не лише заклав фундамент для цифрової модернізації, а й забезпечив стратегічне бачення майбутнього, в якому цифрові технології служать інтересам громадян, зміцнюють економіку та правову систему, а також сприяють соціальній згуртованості та інклюзивності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Jerzy Małkowski Społeczeństwo informacyjne w Unii Europejskiej URL: <https://bank.pl/wp-content/uploads/2010/04/eds.2008.k4.007-013.pdf> (дата звернення: 06.04.2025).
2. Inga Kawka. Kompetencje Unii Europejskiej w zakresie cyfryzacji administracji publicznej państw członkowskich. E-administracja. Obywatel w centrum działań e-administracji w Unii Europejskiej. Kraków. 2023. S. 179–200 URL: file:///C:/Users/777/Desktop/kawka_kompetencje_unii_europejskiej_2023.pdf (дата звернення: 05.04.2025).
3. Strategia Lizbońska: Zwiększenie konkurencyjności Europy, więcej lepszych miejsc pracy. URL: <https://www.europarl.europa.eu/highlights/pl/1001.html> (дата звернення: 05.04.2025).
4. i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Komunikat Komisji do Rady, parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów. Bruksela, dnia 1.6.2005. COM(2005) 229 końcowy. {SEC(2005) 717}. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0229> (дата звернення: 12.04.2025)
5. Deklaracja tallińska w sprawie e-administracji URL: <https://www.gov.pl/web/ia/deklaracja-tallinska-w-sprawie-e-administracji> (дата звернення: 13.04.2025).
6. Marta Grabowska. Cyfryzacja administracji publicznej w Unii Europejskiej w świetle Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government, 2020. E-administracja. Wyzwania dla cyfrowych usług publicznych w Unii Europejskiej. Kraków. 2024. S. 29–44 URL: <file:///C:/Users/777/Desktop/Kawka-E-administracja-e-book.pdf> (дата звернення: 06.04.2025).
7. Deklaracja berlińska w sprawie społeczeństwa cyfrowego i administracji cyfrowej opartej na wartościach URL: <https://www.gov.pl/attachment/188148fb-c12a-4f7e-b429-c5ffa9e919a> (дата звернення: 13.04.2025).
8. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie Bruksela, dnia 9.03.2021 r., COM(2021) 118 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0118> (дата звернення: 05.04.2025).
9. Europejska deklaracja praw i zasad cyfrowych w cyfrowej dekadzie 2023/C 23/01 Dz.U. C 23 z 23.1.2023, p. 1–7. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32023C0123\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32023C0123(01)) (дата звернення: 07.04.2025).
10. Inga Kawka. Włączenie cyfrowe w prawie Unii Europejskiej. E-administracja. Wyzwania dla cyfrowych usług publicznych w Unii Europejskiej. Kraków. 2024. S. 67–86. URL: <file:///C:/Users/777/Desktop/Kawka-E-administracja-e-book.pdf> (дата звернення: 06.04.2025)
11. Program polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r. URL: <https://eur-lex.europa.eu/PL/legal-content/summary/2030-digital-decade-policy-programme.html?fromSummary=15> (дата звернення: 07.04.2025).